

ONDERGRONDSE GETUIGE IN OEDELEM

Een opvallend oorlogsrelict in Oedelem is de centraal op het marktplein gelegen bunker¹. Een stuk erfgoed dat gebouwd werd door de Duitse bezetter in de Eerste Wereldoorlog. Deze halfondergrondse bunker is vandaag duidelijk zichtbaar, maar tijdens de Eerste Wereldoorlog was ze aan het oog onttrokken door de aanwezigheid van een kiosk die op de bunker stond en een bloemenperkje dat er rondom rond werd aangelegd. Met de bouw van deze “Unterstand” zoals de Duitsers ze noemden, werd vermoedelijk begonnen op het einde van 1917.

Oedelem was tot augustus 1917 afhankelijk geweest van beslissingen die de Duitse Etappen-Kommandantur in Beernem maakte. Maar vanaf augustus kreeg het zijn eigen Ortskommandantur op het marktplein. Daar werden beslissingen genomen voor Oedelem, maar ook voor Sijsele en gedeeltelijk ook Moerbrugge.

De precieze aanvangsdatum voor de bouw van de bunker is ongekend, maar door middel van fotomateriaal weten we zeker dat met de bouw pas begonnen werd nadat Oedelem al zijn eigen Kommandantur had. De eerste keer dat we in archieven sporen van de bunker terugvinden, is wanneer we lezen dat op 17 juni 1918 de “kiosk-onderstand” niet langer in ijzer maar in hout moet worden gemaakt². Het archiefdocument bevat aantekeningen van betalingen en opdrachten die de gemeente kreeg. Wat verder in het document, op 6 augustus 1918, zien we opnieuw de benaming “onderstand met kiosk” verschijnen bij de betaling van “teekeningen, ontwerpen, aanleg der parken”. De gemeente Oedelem kreeg toen een rekening gepresenteerd van 1715 mark³. Uit beide aantekeningen blijkt dat met de bouw van de bunker vermoedelijk al een stuk eerder gestart was, waarschijnlijk in het najaar van 1917⁴.

De functie van de bunker was vermoedelijk die van een schuilkelder. Zeker met de nabije aanwezigheid van een Kommandantur op de markt lijkt die betekenis logisch.

-
- 1 Dit artikel is gebaseerd op een ongepubliceerd onderzoek naar de Eerste Wereldoorlog in Oedelem en bij uitbreiding de bunker. Het kadert binnen een groter project dat jong en oud aan de hand van (tablet)wandelingen laat kennismaken met het Oedelemse oorlogsverleden.
 - 2 BEERNEM, Archief heemkundige kring Bos en Beverveld, *Bevelen 1917-1918*.
 - 3 BEERNEM, Archief heemkundige kring Bos en Beverveld, *Bevelen 1917-1918*.
 - 4 E. MATTHYS, *De bunker, een blijvende herinnering aan ‘den grooten oorlog’*, p. 74.

Maar uit andere gegevens blijkt ook de geallieerde luchtaanwezigheid en de schade door bomaanvallen waardoor men de noodzaak om een schuilm bunker te bouwen, kan verklaren.

Op 19 oktober 1918 valt Oedelem opnieuw in geallieerde handen⁵. De bunker zou dus niet lang bruikbaar zijn en er zijn geen gegevens gevonden dat de bunker ook daadwerkelijk gebruikt werd. Na de bevrijding richtte de volkswaard zich tegen de Duitse bezetter. Ook de bunker moest het ontgelden: het hout en ijzerwerk van de kiosk werden afgebroken. Maar de betonnen bunker bleek niet eenvoudig te verwijderen. Gezien de dikte van de muren was het niet zomaar mogelijk om de bunker met een springlading te elimineren zonder schade toe te brengen aan andere gebouwen op het marktplein. Zo komt het dat deze bunker tot op vandaag als een blijvend stuk oorlogserfgoed herinnert aan de Eerste Wereldoorlog in Oedelem.

Elien De Meyere

5 E. MATTHYS, *Beernem, Oedelem en Sint-Joris bezet*, deel 5, Beernem, 2007, p. 11.

BETANIA IN BRUGGE, 1460

Het initiatief van de Doornikse bisschop Joannes VII Chevrot om in Brugge, op het einde van de Carmersstraat, een huis voor augustinessen-penitenten te vestigen, valt niet overal in goede aarde. Zo gaat onder meer de parochiegeestelijkheid van Sint-Kruis in het verweer. Het gaat om pastoor Andreas Biese en Johannes West. Als onderpastoor bedient Johannes de parochie binnen de stadswallen. Ze krijgen in hun verzet steun van de deken en de kanunniken van Sint-Donaas, de moederkerk. Eerder hadden moederkerk en plaatselijke bedienaars stichtingen als de Columpna (1363, Langestraat) en Jeruzalem (1429) op hun grondgebied moeten tolereren. Van Joannes Chevrot, de initiatiefnemer, wordt verder nog gezegd dat hij *de novo*, opnieuw (na 1459?) de *sorores, quae ut fertur cantant in flamingo officium suum*, geïnstalleerd heeft tegenover het *refugium* van de Sint-Niklaasabdij van Veurne¹.

1 BRUGGE, Bisschoppelijk Archief, *Sint-Donaas*, kapittelakten 1445-69, f. 86 (1 juli 1460) en f. 93 (23 februari 1461).